

Najlepši praznik.

(Spisal *Dragotin Trlec.*)

(Konec.)

III.

Bližal se je dan sv. Ane. Vreme je bilo lepo in gorko, vse je z veseljem pričakovalo svete birme. Anica je že zvedela za svojo botro. Bila je to bogata teta v farni vasi, katera jo je že od nekdaj posebno rada imela. Dan pred sv. Ano sta postavila v senci pod lipo dva sladčičarja svoja šotor. Kmalu se je okolu njiju nabralo krdelce malih gledalcev, ki so težko požirali sline opazujoč sladko robo. Poželjivo so se ozirali na sladke štruklje, pisane konje iz medenega testa in lepe, svetle ure brez koles, ki so obešene za dolgo vrstico na šotorov drog s svojo vabljivostjo mučile oči radovednih gledalcev. Na tihem so ugibali, bodo li njihovi botri gledé te robe ž njimi enakih mislij, ali ne. Deklice pa je bolj zanimal tretji šotor, kjer je postarna mamka razstavljala po deskah lepe podobice, svetle križce, svetinjice in jednako drobnjavo.

No, pa otroci ta dan niso samo postavali; bilo je dela obilo. Saj je bilo treba okrasiti cerkev, počediti okoli nje, na cesti postaviti mlajev i. t. d. Pri tem so semtertja lahko pomagali tudi otroci. Popoldne so postavljali vaščanje na cesti pred župniščem slavolok za škofa. Dečki so prinašali smrekovih vejic, bršljana in cvetic, a deklice so plele vence, da bi ž njimi ovili mlaje.

Veselo je bilo takrat. Sedelo je kakih deset deklic v kolobarju skupaj na mehki travi poleg ceste. Marljivo in spretno so plele vence, a zraven so pele, oj, pele kakor škrjančki v pomladanski jutranji naravi. Kako pa ne bi pele! Danes zjutraj so prvič opravile sv. spoved, a jutri bodo šle k birmi. Ali ni to zadosten vzrok, da veselo prepevajo? Lepe so bile pisane rožice, ki so jih umetno povijale v vence, ali še lepša so bila njih brezskrbna, rožnata lica, na katerih je vidno odsevala krasota dušne nedolžnosti. Najlepša mej vsemi pa je bila Zvasnikova Anica. Zjutraj po spovedi je ostala pri teti in bodoči botri in je sedaj z drugimi pomagala krasiti cesto, koder so se imeli pripeljati škof. Zraven nje je sedel Nacek, zbiral je zelenje in cvetje v šopke ter je podajal Anici, ki jih je ročno povijala v venec. Mirno in tiho je sedel tam, zamišljen v svoje delo in veseleč se, da more tudi on kaj pomagati. Saj tako je imel vsaj mir pred poredneži, ki so mu še vedno radi ponagajali.

V bližini so postavljali mlaje, lepe obeljene smreke z zelenimi vrhovi. Ravnokar so zopet jedno vzdigovali in jo vsajali v izkopano jamo, ko zapiše precej močan veter. Jeden mlajev, ki sta imela nositi slavolok in sta torej bila najlepša in najvišja, se je sumljivo nagnil, in sicer na ono stran, kjer so sedele deklice. Jama, v katero je bil vsajen, ni bila globoka, razven tega ga še niso bili zadosti zatrdili s prstjo, ampak le površno obložili s kamenjem; zato je veter lahko zavihtel košati vrh, da se je začel polagoma nagibati.

„Otroci, bežite!“ zavpil je jeden delavec, ki je še ob pravem času zapazil pretečo nevarnost. Deklice so prestrašene skočile po koncu, pustile vence in spletene kite ter odbežale kot plahe srne. A Nacek je začuden obsedel ter z odprtimi usti strmел za odhitelimi deklicami.

„Beži, Nacek, beži, na-te bo palo!“ so kričale deklice, jedna čez drugo. Vrh smreke je vedno bolj lezel doli proti Nacku, a on je počasi vstajal ter debelo gledal okoli sebe, ne vedoč, čemu naj bi bežal. Tu pa priteče od strani Anica, poseže za Nackovo ramo, da bi ga potegnila na stran, a tu se ji zaplete noga v križem ležeče dolge vence in kite in deklica omahne. V padcu pahne z roko Nacka daleč od sebe. V tem trenutku pa zašušti smrekovi vrh, kameni v jami, kjer je stal mlaj, se razmaknejo in ravno sredina debela prileti čez deklico. Tovarišice od strahu glasno zakričijo, Nacek pa se spusti v obupen jok. Delavci prihité ter odvalé mlaj. Uboga Anica! Smreka sicer ni bila posebno debela, a za nežno telesce Aničino je bila težka dovolj. Ravno čez prsi jo je pritisnilo; rožnata kri se ji je prikazala na obledelih ustnicah. Veselja in petja je bilo konec.

Jeden delavec je vzel deklico v naročje in jo nesel v hišo njene tete. Kako se je teta prestrašila! Saj tudi ni čudno; pred nekaj urami je Anica še veselo skakala kot srna, zdrava s smehom na licih je odšla s tovarišicami, ki so jo bile prišle klicat, a sedaj jo prinesó nazaj krvavo, blede in nemo, kakor bi bila mrtva. Položili so jo na posteljo ter brž poslali po zdravnika v trg. Mej tem se je nabralo v sobi precejšnje število sosed, ki so prestrašene prihitele, ko so zvedele o nesreči, nekatere iz radovednosti, druge pa, da bi kaj pomagale z dejanjem ali svetom. Žalostno so stale okoli Anice, ki je nepremično, z zaprtimi očmi ležala na postelji. Brisale so ji kri z ustnic, močile jo z vodo, a Anica se ni ganila; klicale jo po imenu, a nič ni slišala, nič čutila; prisluškovale so, tipale jo za roko; še je rahlo dihala, tudi žila je še utripala, a zavedela se Anica ni nič. Vsem se je smilila revica, vse so tolažile žalostno teto, ugibale to in ono, a pomagati niso znale nič. Tam v kotu pri peči pa je slonel Nacek in jokal, jokal, kakor da bi hotel z jokom vzbuditi Anico. Zdaj pa zdaj je malo prenehal, žalostno pogledal izza solznega rokava proti postelji, potem pa z nova ihtel, dokler ga niso poslali k Zvasnikovim domov povedat o nesreči.

Ti so seveda takoj prihitei k Anici; kako jim je bilo pri srcu, si lahko mislite. Proti večeru je prišel zdravnik, a tudi on ni mogel veliko pomagati; preiskal je bolnico, naročil, kako naj ž njo ravnaajo, zraven pa pristavil, da težko učaka jutra. Pač žalostna tolažba!

IV.

To noč ni nihče zatisnil očij v hiši Aničine botre. Mati se kar ločiti ni mogla od postelje, kjer je ležala bolnica; devala je nanjo obkladke po naročilu zdravnikom, tiho a vroče je molila za-njo, in s solzami ji je močila blede čelo. Proti jutru se je začela Anica malo premikati, zašepetala je tudi nekaj nerazumljivih besedij, a naposled se ji je za nekaj časa celo vrnila

zavest. Na pol je odprla motne oči. „Mama“, dejala je rahlo, ko je zapazila mater, nagnivšo se čez njo, „danes gremo k birmi, kaj ne?“

„O, šla boš k birmi, šla, toda v nebesa!“ dejala je z bridkim nasmehom mati. —

„Ali so poslali teta novo obleko?“

„Da, da, Anica! vse je pripravljeno za birmo, če le nisi preveč bolna.“

„Bolna? Boli, mama, boli! Oh, kako peče!“

„Kje te pa boli?“

„Tu, tu, tukaj-le“, je vzdihnila bolestno, pritiskajoč ročice na prsi.

„Le potrpi, Anica, bo kmalu bolje!“ tolaži mati in solze ji zalijejo oči. In res, kmalu je bilo bolje. Anica se je zopet onesvestila, več ni čutila bolečin. Mirno je zopet ležala z zaprtimi očmi, le tu in tam se je malo zganila, na usta ji je priigrjal lahek nasmeh, ali pa je tiho dahnila kako besedo.

Zunaj se je pa jelo daniti. Polagoma se je umikala tema prodirajoči zariji, porajalo se je krasno jutro. Tu in tam se je že oglasil škrjanec v višavi, kar se oglasijo tudi zvonovi iz stolpa mlademu jutru v pozdrav. Zvonilo je tako veličastno in slovesno, kakor bi zvonovi čutili pomen tega dneva, kot da bi vedeli, koliko milosti bo danes Bog razlil čez nedolžna srca srečnih birmancev.

Anica zopet odpre ugašujoče oči. „Botra, Nacek, k birmi!“ zašepeta polglasno, hoteč se vzdigniti v postelji. A moči ji pojemljejo, prsi se rahlo in neredno vzdigujejo; dihanje prestaja. „Nebesa!“ dahne še s sladkim nasmehom, mahne z rokami kvišku, potem pa obmiruje. A zvonovi pojó tako milo, tako čarobno se zgublajo njih zvonki glasovi v višini, kot bi se dvigali pojoči angelji kvišku. In res so tedaj spremljali angeljčki dušico Aničino v nebesa.

* * *

Praznično oblečeni so prihajali otroci v cerkev. Lepo v redu so stali pred svojimi botri in botrami, nemirno jim je tolklo srce. V vrsti dečkov je stal tudi Nacek; a bil je nekako žalosten in pobit. One veselosti ni bilo opaziti na njegovem obrazu, kakor na drugih. Zvesto je upiral oči na prižnico, pridno poslušal lepo škofovo pridigo, a nehoté so mu uhajale misli na Anico. Zdaj pa zdaj so se mu zasvetile temne trepalnice, in dasi je imel novo obleko in mu je tudi konec robca gledal iz žepa, bil bi vendar namesto njega rabil rokav, da mu ni ubranil boter. Ko je minila slovesnost v cerkvi, pričela se je druga, zunaj nje, okoli šotorov, jerbasov in košev, kjer so se prodajale vsake vrste lepot in sladkosti. To vam je bilo piskanja in trobentanja, vriska in smehú! Tudi Nacka so peljali boter k jednemu šotorov, naložili mu veliko modro ruto, potem sta pa zavila v hišo onostran ceste kropit Anico.

Ko so se odpeljali škof v sosednjo župnijo, so prišli kropit tudi gospod župnik. Sredi sobe je stal majhen, belo pregrnjen oder, obdan z gorečimi svečami in zelenimi venci. V sredi mej njimi pa je spala Anica, — v novi, beli obleki, z venčkom na glavi, svitlim križcem okoli vratu in lepim šopkom v sklenjenih ročicah. Lahek smeh ji je igral okolu obledelih ustnic.

Zbranih je bilo več ljudij okoli odra, mej njimi sta bila tudi Nacek in njegov boter. Na stolu pri mizi je sedela Aničina mati: „Le potolažite se mati“, so djali gospod, stopivši k nji, „Anici je dobro, gotovo je srečnejša, kakor bi bila, da je ostala živa mej nami. Bog jo je imel rad, pa jo je vzel k sebi. Kaj se pa ti jokaš?“ vprašali so potem Nacka, ki je ves solzán boječe pristopil h gospodu, da jim na prigovor botrov poljubi roko. „Danes moraš biti vesel, ko si bil pri sv. birmi! Ti je hudo za Anico, je-li?“

„Tako sta bila prijatelja“, dé žalostno Aničina mati. „Kako sta se skupaj veselila birme, a sedaj ta nesreča!“

„Nič ne maraj, nič!“ pogladijo ga gospod po glavi. „Saj je šla Anica tudi k birmi, pa še v nebesa!“

„Kakó pa; njena patrona, sv. Ana, ji je bila pa za botro“, pristavijo stric.

„I, kaj res?“ vpraša nekako neverjetno Nacek, potegnivši z rokavom preko očij.

„Res, res!“ odgovorijo gospod. „To je bil njen najlepši praznik.“

Spomini iz otročjih let.

(Piše L. Černež.)

22. Naši psi.

Pri nas smo imeli vedno psa, včasi še po dva. Moj oče so namreč imeli pse od nekdanj zeló radi. Ne zastonj: trikrat so jim rešile zveste živali življenje. Vem, da bi radi slišali, kako je to bilo, a vedite, to bi ne bili spomini iz mojih otročjih let. Morebiti vam še to kdaj popišem. Danes pa vam hočem povedati nekaj o treh naših psih, katerih se še najbolj spominjam.

Ko sem bil še prav majhen, smo imeli poleg velikega hišnega variha tudi malega psička, ki je bil z menoj iste starosti. Oče so ga bili kupili nalašč za-me. Človek bi skoraj mislil, da je bilo to psičku znano; kajti vedno je bil pri meni. Delal mi je kratek čas in me ob enem tudi varoval. Gorjé, ko bi si bila kaka oseba ali žival drznila proti meni! Še kokoš ni smela preblizu! Tudi jaz sem imel neizmerno rad svojega tovariša. Vsako jed sem delil ž njim. In vendar sem ga v svoji nevednosti včasi hudo mučil. Legal sem nanj, ga vzdigoval za noge, potegal za rep in uhlja, privezoval ga s težko vozno verigo in Bog vé, kaj vse. No, potrpežljivi psiček mi ni storil nikdar nič. Neki hudobnež mu je pozneje zlomil s polenom nogo. Morali so ga dati odiraču. Še danes vem, kako sem jokal in vpil, ko ga je odgnal tuj mož, in po dolgih štiriindvajsetih letih se mi še sedaj stori nekako tožno-milo, ko se spomnim zveste živalice.

O onem večjem psu pa še vem najbolj to, da se je rad zgrizel s kakim drugim. Navadno je bil na vrhu; kajti bil je močen. Nekoč pa, ko me je spremljal v prodajalnico, je srečal hudega mojstra, mesarjevega „Turka“.